

השדרה הווירטואלית של חסידי אומות העולם

מאת אירנה שטיינפלד

המסמכים השמורים בתיקי מחלקת חסידי אומות העולם ביד ושם אצרים סיפורים מרתקים ומעוררי השראה על גבורה וסולידריות השלבים בתיאור האבדן וסיפורי בגידה. סיפורים אלו הם גם עדות לנחישותם של הניצולים להוקיר תודה לאנשים שהצילו את חייהם. כדי שקהל רחב ככל האפשר יוכל להכיר את הסיפורים האלה, הקים יד ושם תת-אתר חדש באתר האינטרנט שלו על חסידי אומות העולם. תת-האתר יישמש תשתית לבניית מקור מידע מקוון ומקיף על המפעל הייחודי הזה של רשות הזיכרון.

בתת-האתר החדש מידע על ההכרה של יד ושם בחסידי אומות העולם, הנחיות להגשת בקשה להענקת התואר חסיד אומות העולם, סיור וירטואלי ומפה של אתרים לכבודם של חסידי אומות העולם בהר הזיכרון, חדשות ומידע על האירועים והטקסים שנערכו בעת האחרונה, מבחר של מאמרים וקרי כבוד וירטואלי של שמות כל החסידים שהוכרו עד היום. באתר גם מבחר סיפורים, והם מלווים בתמונות ובמסמכים שנאספו ביד ושם ב-45 השנים האחרונות. מעת לעת יועלו סיפורים נוספים ותערוכות מקוונות שעניינם היבטים שונים של הנושא כגון הצלת ילדים, מצילים דתיים, הצלה במדינות שונות והצלה במחנות.

הכותבת היא מנהלת מחלקת חסידי אומות העולם.

תערוכה מקוונת חדשה: "ובחרת בחיים" - תרומתם של ניצולי השואה למדינת ישראל

מאת עמיר וולף

קראת יום הזיכרון לשואה ולגבורה תשס"ח הועלתה לאתר יד ושם באינטרנט תערוכה חדשה על תרומתם של הניצולים למדינת ישראל ב-60 שנות קיומה. סיפוריהם של 30 ניצולים (במשך הזמן יתווספו עוד סיפורים) שברחו להתחיל מחדש את חייהם בארץ ישראל לאחר השואה משקפים את תרומתם האדירה של ניצולי השואה לתקומתה, לביסוסה ולהתפתחותה של מדינת ישראל בכל התחומים – אמנות ותרבות, אקדמיה ומדע, ביטחון, בריאות ורווחה, חברה וכלכלה, חינוך, מחקר והנצחה, תקשורת ועיתונות. בתערוכה מוקדש גם פרק לתרומת הניצולים במלחמת העצמאות. לסיפורים מתלווים תצלומים, סרטוני וידאו וקישורי אינטרנט.

התערוכה היא חלק מתת-אתר מיוחד ליום הזיכרון לשואה ולגבורה תשס"ח, ובו תשודר בשידור חי העצרת המרכזית לציון יום הזיכרון לשואה ולגבורה, יבאו סיפוריהם של ששת מדלקי המשואות ויסקרו כלל האירועים המתקיימים ביד ושם לרגל יום הזיכרון.

הכותב הוא עורך אתר יד ושם באינטרנט בעברית.

יד ושם קיבל את ארכיונו האישי של הרב ד"ר הלפגוט ז"ל

מאת נעמי הלפרן

פני כמה חודשים התקבל ביד ושם ארכיונו האישי של הרב ד"ר צבי עזריה הרמן הלפגוט ז"ל. האוסף מתעד את קורותיו ואת פעילותו הענפה בארץ ובעולם בכל שנות חייו.

הרב עזריה הלפגוט נולד בספטמבר 1913 בבאודרה שביוגוסלביה. הוא למד בבית מדרש לרבנים ובאוניברסיטת וינה. בזמן המלחמה גויס לצבא יוגוסלביה, נפל בשבי הגרמני והיה עוזר במחנות לשבויי מלחמה במשך ארבע שנים. לאחר השחרור הגיע ביוזמתו למחנה העקורים ברגן-בלזן, שם דאג להבאת הקרבנות לקבורה בקברי אחים וסייע לניצולים בענייני דת ותרבות ובעניינים נפשיים ואחרים. הוא התמנה לרב הראשי של אזור הכיבוש הבריטי ושימש נציג הניצולים אצל המוסדות הבריטיים והגרמניים.

ב-1948 עלה ארצה, התגייס לצבא ותרם רבות לצה"ל ולמוסדות הלאומיים בארץ. הוא הקים בין השאר את ארגון "שארית הפלטה", התמנה ליושב ראש הלוחמים היוגוסלביים בארץ והיה חבר בהנהלה, במועצה ובוועדת הביקורת של יד ושם. ב-1953 יצא לגרמניה בשליחות משרד החוץ ונתמנה לרב הראשי של קלן ולאחר מכן לרבה הראשי של סקסוניה התחתית. הרב עזריה הלפגוט תרם רבות לקשר בין ישראל לגרמניה ויזם חילופי משלחות נער ישראליות וגרמניות. מ-1971, לאחר חזרתו ארצה, שימש בהתנדבות רבה של סביון והיה פעיל בתחום החינוכי, הדתי, התרבותי והמחקרי בארץ ובעולם, עד פטירתו בשנת 2002.

את ארכיונו האישי – 25 מכלים – מסרה ליד ושם רעייתו, מלכה עזריה הלפגוט. במסמכים גם ימונו המקורי שכתב בארבע השנים שבהן היה בשבי הגרמני, התכתבות בעניין גורלן של עוגנות לאחר המלחמה, מסמכים המתעדים את הבאתם לקבורה של קרבנות יהודים ברגן-בלזן, אלבומי תצלומים שונים ועוד.

תערוכה מקוונת חדשה על ארכיונו של הרב ד"ר הלפגוט תעלה בקרוב לאתר האינטרנט של יד ושם.

הכותבת היא סגנית המנהל של הארכיונים.

כינוס בין-לאומי: יהודי צפון אפריקה במלחמת העולם השנייה

מאת פרופ' דן מכן

שהתכנסו פקידי השלטון הנאצי הבכירים ב-20 בינואר 1942 בווינה בוואנזה בברלין לשיבה שמטרתה להבהיר צדדים ארגוניים של התכנית לחיסול שיטתי של היהודים, הוברה כמה פעמים – כך על פי הפרוטוקול שכתב אדולף אייכמן – כי מדובר ב"פתרון הסופי של שאלת היהודים באירופה". אך באיזו מידה תכנן המשטר הנאצי רצח של יהודים מחוץ לאירופה? האם הוא הועיד ליהודים בשלטון גרמני או בשלטון בעלות בריתה של גרמניה מחוץ לאירופה את גורלם של יהודי אירופה? שאלת יסוד זו בהבנת השואה התחדדה במרוצת השנים מאז 1945 משום שההיסטוריוגרפיה של השואה הן באשר לרודפים הן באשר לקרבנות הדגישה בעיקר את גורלם של יהודי אירופה.

בימים 28-30 באפריל יזונו חוקרים מאוניברסיטאות רבות בישראל, בצרפת, בגרמניה, באיטליה ובארצות הברית בנושא חשוב זה בכינוס בין-לאומי של המכון הבין-לאומי לחקר השואה ביד ושם ושל מכון בן צבי לחקר קהילות המזרח. שני המכונים פרסמו בעבר ספרים ומחקרים ראשוניים בנושא, אך בשנים האחרונות ניכר שהנושא מעורר התעניינות יתרה במחקר ובציבור. לכן התנאים מתאימים היום לדיון מעמיק ומחדש, תוך שילוב המחקר על יהודי צפון אפריקה בחקר השואה הכללי. הכינוס יהיה בין-תחומי וידון בגורל היהודים שהתגררו בארצות צפון אפריקה – מרוקו, תוניס, אלג'יריה ולוב – ושנמלטו אליהן בתקופת מלחמת העולם השנייה ובמחקרים חדשים במגוון נושאים, בהם תעמולת הרייך השלישי בצפון אפריקה במלחמת העולם השנייה, החרם היהודי בצפון אפריקה לאחר עליית הנאצים לשלטון בגרמניה, ריגול וריגול נגדי בטנג'יר במלחמת העולם השנייה ופליטים יהודים בצפון אפריקה. במושב הפתיחה יישא דברים הנציג התוניסאי ברשות הפלסטינית אחמד אל עבאסי. נוכחותו מביעה הזדהות עם הנושא בעולם הערבי במזרח התיכון. כמו כן יכבדו בנוכחותם את המושב שגרירי המדינות שהיו מעורבות במלחמה ובגורל היהודים בשואה, ובהם שגרירי איטליה, גרמניה, ספרד וצרפת.

הכינוס נערך בסיוע ועידת התביעות, משרד החינוך, משרד החוץ, המכון ליהדות זמננו ע"ש אברהם הרמן באוניברסיטה העברית בירושלים, הפדרציה הספרדית העולמית, מכון נתן בירושלים, המרכז האמריקני של שגרירות ארצות הברית בישראל, הוועד הישראלי לאונסקו, שגרירות גרמניה בישראל ושגרירות צרפת בישראל.

הכותב הוא ההיסטוריון הראשי של יד ושם.